

Õigusvaldkonna ametid - Saksamaa

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [de](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Sellel lehel antakse ülevaade õigusvaldkonna ametitest Saksamaal.

Õigusvaldkonna ametid

Prokurör (*Staatsanwalt*)

Roll ja ülesanded

Prokuratuur (*Staatsanwaltschaft*) on kriminaalkohtusüsteemi sõltumatu organ, mille struktuur sarnaneb kohtute struktuurile. Prokuratuur vastutab eeluurimiste juhtimise, kriminaalsüüdistuse esitamise ja süüdimõistvate kohtuotsuste täitmisele pööramise eest. Prokuratuur vastutab ka haldusõigusrikkumiste korral süüdistuse esitamise eest, välja arvatud juhul, kui õigusaktides on sätestatud teisiti.

Prokuratuur peab alati sekkuma, kui tegemist on õigusrikkumisega, mille eest võib isikule süüdistuse esitada, eeldusel et selleks on piisavalt alust. See tähendab, et prokurör peab esitama süüdistuse kõigile kahtlustatavatele ja andma nad kõik kohtu alla, kui on täidetud õiguslikud tingimused.

Kriminaalmenetluse raames uurimist läbi viies võib prokuratuur kasutada kolmandate isikute, näiteks politseiametnike, maksuameti uurijate ja tolliametnike abi. Viimati nimetatud isikud peavad täitma prokuratuuri juhiseid.

Kohtumenetlustest osaleb prokuratuur peamiselt kriminaalmenetlustes. See kehtib nii esimese astme menetluste kui ka apellatsioonimenetluste suhtes.

Enne seda, kui kriminaalasja saab kohtus arutada, tuleb kahtlustatavale esitada süüdistus. Kui välja arvata mõned üksikud erandid seoses väiksemate õigusrikkumistega, peab süüdistuse esitama prokuratuur. Prokurör osaleb järgnevas kohtumenetluses prokuratuuri esindajana.

Esimese astme menetluses peab prokurör süüdistuse ette lugema ning tal on õigus küsitleda süüdistatavat ja kõiki tunnistajaid. Kohtumenetluse lõpus esitab prokurör kohtuasja lõpliku analüüsi, hinnates faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, ning palub kohtul süüdistatav süüdi või hoopis õigeks mõista.

Seda tehes peab prokurör jääma erapooletuks ning kaaluma nii süüstavaid kui ka süüdistatava kaitseks esitatud tõendeid. Kui prokuratuur on veendunud, et kohtuotsus tuleks faktilise või õigusliku asjaolu alusel läbi vaadata, võib ta esitada apellatsiooni – seda isegi süüdistatava kasuks.

Korraldus

Prokuratuur on korraldatud hierarhiliselt. Sellest tulenevalt peavad prokuratuuri ametnikud täitma oma ülemuste juhiseid.

Saksamaa föderalse süsteemi tõttu tuleb eristada föderaalvalitsuse pädevusi ja liidumaade pädevusi.

Liiduprokuratuur (*Bundesanwaltschaft*)

Liidu ülemkohtu juures tegutsev liidu peaprokurör (*Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof*) on Saksamaa kõrgeim süüdistusorgan riikliku julgeoleku valdkonnas. Liidu peaprokurör tegutseb nõustajana süüdistuse esitamisel kõigi selliste raskete riigivastaste kuritegude eest, millega seati suurel määral ohtu Saksamaa Liitvabariigi sise- või välisjulgeolek (s.t poliitkuritegude, eelkõige terroriaktide, riigireetmise või spioneerimise eest).

Liidu peaprokuröri pädevuses on esitada süüdistus rahvusvahelise kriminaalõiguse rikkumist käsitleva seadustiku (*Völkerstrafgesetzbuch*) alusel ning esineda apellatsiooni- ja kaebuste läbivaatamise menetluse raames liidu ülemkohtu (*Bundesgerichtshof*) kriminaalkolleegiumi ees.

Liidu peaprokurör juhib liidu ülemkohtu prokuratuuri. Ta teostab järelevalvet liiduprokuröride (*Bundesanwälte*), vanemprokuröride (*Oberstaatsanwälte*) ja madalama astme prokuröride töö üle ning juhendab neid.

Liidu peaprokuröri töö üle teostab omakorda järelevalvet föderaalne justiitsminister. Ministril ei ole siiski õigust teostada järelevalvet liidumaade prokuröride üle. Samuti ei tohi ta anda neile juhiseid.

Liidumaade prokuratuurid (*Staatsanwaltschaften der Länder*)

Kõigis muudes asjades (tavapärased rikkumised) esitavad süüdistuse liidumaade prokuratuurid. Liidu peaprokurör ja liidumaade prokurörid on erinevad ja eraldiseisvad organid ning nad tegutsevad oma tasandil. Föderaaltasandi prokuratuuri ja liidumaa tasandi prokuratuuride vahel puudub hierarhiline seos.

Kõigil 16 liidumaal on oma prokuratuur, mis on korraldatud vastavalt allpool kirjeldatule.

Igal liidumaa kohtul (*Landgericht*) on oma prokuratuur, mis täidab prokuratuuri ülesandeid ka asjaomase liidumaa kohtu tööpiirkonda kuuluvate jaoskonnakohtute (*Amtsgerichte*) jaoks.

Kõik liidumaade kohtute prokuratuurid alluvad vastava liidumaa kõrgema astme kohtu ehk ülemkohtu (*Oberlandsgericht*) peaprokuratuurile, mis omakorda annab aru asjaomase liidumaa justiitsministrile.

Peaprokuratuurid (*Generalstaatsanwaltschaften*) vastutavad faktiliste või õiguslike asjaolude alusel esitatud apellatsioonkaebuste eest liidumaade kõrgema astme kohtutes. Kui selline menetlus kuulub liidu ülemkohtu pädevusse, korraldab süüdistuse esitamise liidu peaprokurör.

Lisateavet prokuratuuride kohta leiate föderalse justiitsministeeriumi veebisaidilt [kohtuid ja prokuratuure](#) käsitlevast osast. Paljudel prokuratuuridel on ka oma veebisaidid, millele pääseb ka liidumaade õigusportaalide kaudu.

Kohtunik (*Richter*)

Korraldus

Peamine õigusakt, millega reguleeritakse nii föderaalsete kui ka liidumaade kohtute kohtunike tegevust, on **Saksamaa kohtunike seadus** (*Deutsche Richtergesetz, DRiG*). Lisasätteid võib leida ka liidumaa tasandi õigusaktidest.

Liidumaade justiitsministeeriumid teostavad järelevalvet kohtunike töö üle liidumaa tasandil. Föderaaltasandi kohtute (välja arvatud liidu konstitutsioonikohtu) kohtunike töö üle teostab järelevalvet asjaomane liiduministeerium.

Roll ja ülesanded

Elukutselised kohtunikud ja kohtukaasistujad (*Berufsrichter und Laienrichter*)

Elukutselised kohtunikud (*Berufsrichter*) töötavad kas föderaalsetes või liidumaa kohtutes.

Liidumaa tasandil töötavad kohtunikud langetavad otsuseid jaoskonnakohtus (*Amtsgericht*), liidumaa kohtus (*Landgericht*) või liidumaa kõrgema astme kohtus (*Oberlandesgericht*). Enamik kohtunikke töötab liidumaa tasandil.

Liidukohtunikud (*Bundesrichter*) võivad olla ametis liidu konstitutsioonikohtus (*Bundesverfassungsgericht*), liidu ülemkohtus (*Bundesgerichtshof*), liidu töökohtus (*Bundesarbeitsgericht*), liidu finantskohtus (*Bundesfinanzhof*), liidu sotsiaalkohtus (*Bundessozialgericht*), liidu halduskohtus (*Bundesverwaltungsgericht*) või liidu patendikohtus (*Bundespatentgericht*).

Kriminaalmenetlustes arutavad kohtuasju lisaks elukutselistele kohtunikele ka kohtukaasistujad (*Laienrichter*). Kohtukaasistujad kutsutakse seda ülesannet täitma ja selle eest neile palka ei maksta. Teoorias võib isiku määrata kohtukaasistujaks ka tema nõusolekuta ning selle ülesande täitmisest võib ta keelduda ainult erandlikel asjaoludel. Kohtukaasistujad osalevad jaoskonnakohtu istungitel ning kriminaalasjade ja alaealisi käsitlevate asjade arutamisel liidumaa kohtutes.

Põhimõtteliselt on kohtukaasistujatel elukutseliste kohtunikega samaväärne hääleõigus, s.t nad langetavad koos elukutseliste kohtunikega ühise otsuse selle kohta, kas süüdistatav on süüdi ning millist karistust kohaldada.

Vastavalt **kohtukorralduse seadusele** (*Gerichtsverfassungsgesetz*, GVG) (**§ 36**) valitakse kohtukaasistujad iga viie aasta järel. Kohtukaasistujateks võivad olla ainult Saksamaa kodanikud (**GVG § 31**) ning välja jäetakse järgmised isikud:

- isikud, kes kohtukaasistujaks asumise päeval on alla 26-aastased või üle 70-aastased (**GVG § 33**);
- isikud, kelle elukoht ei ole asjaomase kohtu tööpiirkonnas;
- isikud, kes ei sobi kohtukaasistujaks tervisest tulenevatel põhjustel;
- isikud, kelle saksa keele oskus ei ole piisav;
- isikud, keda ohustab maksejõuetus;
- isikud, kes on varem süüdi mõistetud või kelle suhtes on käimas eeluurimine (**GVG § 32**).

Kohtukaasistujatel on õigus saada hüvitist saamata jäänud töötasu eest. Summa suurus on määratud kindlaks kohtumenetluses osalevate isikute tasustamise ja neile hüvitiste maksmise seadusega (*Justizvergütungs- und -entschädigungsgesetz*) (**GVG § 55**). Liidumaad jagavad selgitavaid brošüüre, milles kohtukaasistujatele antakse teavet nende ülesannete kohta. Brošüürid on kättesaadavad ka internetis. Liidumaad pakuvad ka kohtukaasistujatele mõeldud koolitust.

Kohtu vanemametnikud (*Rechtspfleger*)

Kohtu vanemametnikud (*Rechtspfleger*) on Saksamaa kohtute teenistuses olevad ametnikud. Riigivõimu kolmanda haru teise sambana täidavad nad ülesandeid eelkõige n-õ hagita asjade valdkonnas (sealhulgas pärimisasjad, eestkostetasjad, laste ja adopteerimisega seotud asjad, kinnistusraamatu toimingud, äri-, ühistu- ja partnerlusregistrite toimingud, maksejõuetusasjad, ühingute registreerimisega seotud asjad, abieluvararegistri toimingud, laevakinnistusraamatu toimingud jne). Nad tegutsevad lisaks veel paljudes muudes kohtute pädevusse kuuluvates valdkondades, näiteks võlgade sissenõudmise, õigusabi, sundtäitmise, sundvõõrandamise ja pankrotivara haldamise, kulude kindlaksmääramise ja karistuste täitmisele pööramise valdkonnas, ning osalevad liidu patendikohtu menetlustes ja rahvusvahelise õiguskorra tagamises.

Jaoskonnakohtutes töötab praegu juba rohkem kohtu vanemametnikke kui kohtunikke. Kohtu vanemametnike ülesanded ja vastutus on kindlaks määratud kohtu vanemametnike seaduses (*Rechtspflegergesetz* – RPfLG). Samaselt kohtunikega on kohtu vanemametnikud oma ülesandeid täites ja otsuseid tehes erapooletud ja sõltumatud ning tuginevad üksnes seadustele ja muudele õigusaktidele. Nende otsuste peale on põhimõtteliselt õigus esitada apellatsioone kehtivate üldiste menetlusnormide kohaselt.

Õigusvaldkonna andmebaasid

Üldsusele on kättesaadavad järgmised õigusvaldkonna ameteid käsitlevad veebisaidid:

- [föderaalsete justiitsministeeriumi](#) veebisait;
- liidumaade (nt [Hamburgi](#), [Berliini](#), [Baieri](#)) justiitsministeeriumide veebisaidid;
- internetis konkreetsete kohtute avaldav teave;
- föderaalvalitsuse ja liidumaade [ühine õigusportaal](#).

Teave on kättesaadav ka [Saksamaa kohtunike liidu](#) (*Deutscher Richterbund*) veebisaidil ja [Saksamaa kohtute vanemametnike liidu](#) (*Bund Deutscher Rechtspfleger*) veebisaidil.

Advokaat (*Rechtsanwalt*)

Saksamaal on ligikaudu 160 000 advokaati. Nad läbivad samasuguse õiguslase koolituse nagu kohtunikud ning oskavad oma kliente nõustada ja esindada mis tahes õigusküsimuses. Neil on õigus tegeleda oma kutsealaga nii kohtusaalis kui ka väljaspool seda; Saksamaa õiguses ei ole ette nähtud eraldi ainult kohtus esindamise õigusega advokaate. Advokaatidel on õigus esineda

Saksamaa kõigis kohtutes. Ainsaks erandiks on juhud, kui advokaat soovib esindada oma klienti liidu ülemkohtus arutatava tsiviilasja raames – sellisel puhul kehtivad osalemise suhtes erinõuded.

Advokaatide suhtes kohaldatakse föderaalset advokaatide seadust (*Bundesrechtsanwaltsordnung* – BRAO). Selle õigusvaldkonna ameti esindajate tegevust reguleeritakse ka täiendavate kutsealaste eeskirjadega, nimelt advokaatide kutseala tegevusjuhendiga (*Berufsordnung der Rechtsanwälte* – BORA) ning konkreetsele valdkonnale spetsialiseerunud advokaatide tegevusjuhendiga (*Fachanwaltsordnung* – FAO). Advokaatide tasustamine on kindlaks määratud advokaatide tasustamise seadusega (*Rechtsanwaltsvergütungsgesetz* – RVG).

Advokaadid jagunevad 27 piirkondliku advokatuuri (*Rechtsanwaltskammern*) ning liidu ülemkohtu advokatuuri vahel. Advokatuurid annavad loa advokaadi kutsealal tegutsemiseks. Nad teostavad muu hulgas ka järelevalvet selle üle, et advokaadid täidaksid oma kutsealast tulenevaid kohustusi.

Õigusvaldkonna andmebaasid

Põhjalikku teavet selle õigusvaldkonna ameti kohta leiata [föderaalset advokatuuri](#) (*Bundesrechtsanwaltskammer* – BRAK) veebisaidilt. Peale selle, [Saksamaa advokaatide ühendus](#) (*Deutscher Anwaltverein* – DAV), mis on suurim sõltumatu Saksamaa advokaate ühendav organisatsioon, pakub palju erinevat teavet selle õigusvaldkonna ameti kohta (kättesaadav ka inglise ja prantsuse keeles).

Järgmised veebisaidid pakuvad samuti abi advokaadi leidmisel: [Saksamaa ametlik advokaatide andmebaas](#) (*Bundesweites Amtliches Anwaltsverzeichnis*), kus on esitatud kõigi advokaatide nimekiri (saksa ja inglise keeles), ning [föderaalne advokaate käsitleva teabe teenistus](#) (*Deutsche Anwaltsankunft*).

Patendivolinik (*Patentanwalt*)

Saksamaal on ligikaudu 3000 praktiseerivat patendivolinikku. Patendivolinikud on tavaliselt saanud ülikoolitasemel teadusliku või tehnilise hariduse ja läbinud seejärel täiendava õiguslase koolituse. Nende tegevus piirdub klientide nõustamise ja esindamisega tööstusomandi õiguste valdkonnas (eelkõige seoses patentide, kasulike mudelite, tööstusdisainilahenduste ja kaubamärkidega), pöörates erilist tähelepanu taotluste esitamise ja järelevalvemenetlustele. Patendivolinikel on õigus esindada oma kliente Saksamaa patendi- ja kaubamärgibüroos, liidu patendikohtus ja teatavatel asjaoludel ka liidu ülemkohtus. Liidumaade kohtutes ja liidumaade kõrgema astme kohtutes võivad nad üksnes esitada arvamusi kliendi juhtumiga seoses ning neil ei ole õigust ise hagi algatada.

Patendivolinike suhtes kehtib patendivolinike seaduse (*Patentanwaltsgesetz* – PAO) ning patendivolinikud on patendivolinike koja (*Patentanwaltskammer*) liikmed.

Õigusvaldkonna andmebaasid

[Patendivolinike koja](#) veebisaidil on esitatud teave selle kutseala kohta ning patendivolinike nimekiri.

Notar (*Notar*)

Saksamaal on praegu umbes 8000 tegevnotarit, kes peavad üldjoontes olema läbinud samasuguse õiguslase koolituse nagu kohtunikud. Nad pakuvad sõltumatut, erapooletut ja objektiivset nõu ja tuge oluliste õiguslike tehingute tegemisel ja õigusküsimuste lahendamisel selliselt, et vältida kohtuvaidlusi. Nende kõige tähtsam ülesanne on õiguslike tehingute tõestamine.

Saksamaal kehtestatud föderaalsete struktuuri tõttu on olemas eri liiki notareid. Enamikus liidumaades täidavad notarid oma ülesandeid põhitegevusalana (elukutselised notarid (*Nurnotariat*)). Kuid mõnel liidumaal on notarid oma ülesandeid täites ka paralleelselt advokaadid (advokaat-notar (*Anwaltsnotariat*)). Baden-Württembergi liidumaal on lisaks notareid, kes on avalikud teenistujad (*Amtsnotare*). Selline võimalus kehtib kuni 2017. aastani. Kõik notarid määrab ametisse ja nende tegevuse üle teostab järelevalvet nende vastav piirkondlik õigusasutus (*Landesjustizverwaltung*).

Notari kutseala on reguleeritud föderaalsete notarite seadusega (*Bundesnotarordnung* – BNotO). Notarite tasustamine on kindlaks määratud tasusid käsitleva seadusega (*Kostenordnung* – KostO).

Notarid kuuluvad vastavatesse piirkondlikesse notarite kodadesse.

Õigusvaldkonna andmebaasid

Põhjalikku teavet erinevatel notari kutsealaga seotud teemadel leiata te [föderaalsete notarite koja](#) (*Bundesnotarkammer*) veebisaidilt. Sellel veebisaidil on esitatud ka [notarite andmebaas](#) (*Verzeichnis der Notare*), mis on abiks notari leidmisel. Teave on esitatud saksa, inglise, prantsuse ja hispaania keeles.

Muud õigusvaldkonna ametid

Õigusteenuste seaduses (*Rechtsdienstleistungsgesetz – RDG*) määratletud õigusvaldkonna ametid

Õigusteenuste seadusega tagatakse võla sissenõudjate, pensionikonsultantide ja välisriigi õigusele spetsialiseerunud õigusteenuseosutajate pädevus osutada kohtuväliseid õigusteenuseid. Teataval juhtudel võivad võla sissenõudjad ja pensionikonsultandid esindada oma kliente ka kohtus. Selle eelduseks on, et nad peavad olema registreeritud teenuseosutajad (kohus annab heakskiidu taotluse alusel). Registreeritud teenuseosutajate nimed kantakse õigusteenuste registrisse.

Õigusnormidega ei ole nõutud, et registreeritud teenuseosutaja peaks olema koja või konkreetse kutseala esindusorganisatsiooni liige. Võla sissenõudja ja pensionikonsultandi tegevust reguleerivad osaliselt erinevad kutseorganisatsioonid. Suurimad organisatsioonid on Saksamaa inkassofirmade ühendus (*Bundesverband Deutscher Inkassounternehmen*), Saksamaa õigusnõustajate/õigusteenuseosutajate ühendus (*Bundesverband Deutscher Rechtsbeistände/Rechtsdienstleister*) ning Saksamaa pensionikonsultantide ühendus (*Bundesverband der Rentenberater*).

Õigusvaldkonna andmebaasid

Saksamaa õigusportaali kaudu on võimalik konsulteerida õigusteenuste registriga, mis sisaldab õigusteenuseosutajate nimekirja ja registreerimise eest vastutavate kohtute loetelu. Te leiate palju erinevat lisateavet järgmiste organisatsioonide veebisaitidelt: [Saksamaa inkassofirmade ühendus](#) (*Bundesverband Deutscher Inkassounternehmen*), [Saksamaa õigusnõustajate/õigusteenuseosutajate ühendus](#) (*Bundesverband Deutscher Rechtsbeistände/Rechtsdienstleister*), [Saksamaa pensionikonsultantide ühendus](#) (*Bundesverband der Rentenberater*).

Tasuta õigusteenuseid osutavad organisatsioonid

Saksamaal on arvukalt heategevusorganisatsioone, kes pakuvad tasuta õigusalast nõu (vastavalt **õigusteenuste seaduse § 6 ja § 8**). Mõned kõige tähtsamad neist on:

- [Saksamaa töötajate heaolu assotsiatsioon](#) (*Arbeiterwohlfahrt Bundesverband*);
- [katoliiklik sotsiaaltöö organisatsioon](#) (*Caritas*);
- [protestantlik sotsiaaltöö organisatsioon](#) (*Diakonie*);
- [juudi sotsiaalhoolekande organisatsioon](#) (*Zentralwohlfahrtstelle der Juden in Deutschland*);
- [Saksamaa Punane Rist](#) (*Deutsches Rotes Kreuz*);
- [ühiskondlik sotsiaalhoolekande organisatsioon](#) (*Paritätische Wohlfahrtsverband*).

Lingid

- [Föderaalvalitsuse ja liidumaade ühine õigusportaal](#)
- [Föderaalne justiitsministeerium](#) (*Bundesministerium der Justiz*)
- [Saksamaa föderaalne justiitsministeerium](#) (*Deutsches Bundesministerium der Justiz*)
- [Hamburgi justiitsministeerium](#) (*Justizministerium Hamburg*)
- [Berliini justiitsministeerium](#) (*Justizministerium Berlin*)
- [Baieri justiitsministeerium](#) (*Justizministerium Bayern*)
- [Saksamaa kohtunike liit](#) (*Deutscher Richterbund*)
- [Saksamaa advokatuur](#) (*Deutsche Rechtsanwaltskammer*)
- [Saksamaa ametlik advokaatide andmebaas](#) (*Bundesweites Amtliches Anwaltsverzeichnis*)
- [Saksamaa advokaatide ühendus](#) (*Deutscher Anwaltverein*)
- [Föderaalne advokaate käsitleva teabe teenistus](#) (*Deutsche Anwaltsauskunft*)
- [Patendivolinike koda](#) (*Patentanwaltskammer*)
- [Tsiiviilõiguse notarite nimekirja](#)
- [Föderaalne notarite koda](#) (*Bundesnotarkammer*)

[☞ Registreeritud õigusteenuseosutajate teabepunkt](#)

[☞ Saksamaa töötajate heaolu assotsiatsioon \(*Arbeiterwohlfahrt Bundesverband*\)](#)

[☞ Katoliiklik sotsiaaltöö organisatsioon \(*Caritas*\)](#)

[☞ Protestantlik sotsiaaltöö organisatsioon \(*Diakonie*\)](#)

[☞ Juudi sotsiaalhoolekande organisatsioon \(*Zentralwohlfahrtstelle der Juden in Deutschland*\)](#)

[☞ Saksamaa Punane Rist \(*Deutsches Rotes Kreuz*\)](#)

[☞ Ühiskondlik sotsiaalhoolekande organisatsioon \(*Paritätische Wohlfahrtsverband*\)](#)

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Viimati uuendatud: 27/03/2013